

Про наукову і науково-організаційну діяльність Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського за 2015–2019 рр. та перспективи її розвитку

19 вересня 2019 року на засіданні Президії НАПН України було розглянуто питання про наукову і науково-організаційну діяльність Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського (далі – ДНПБ) за 2015–2019 рр. та перспективи її розвитку.

Основні результати діяльності та перспективні напрями розбудови ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського представила її директор, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України **Л. Д. Березівська**.

Під час підготовки питання в ДНПБ працювала комісія у складі: дійсного члена НАПН України, доктора педагогічних наук, професора, головного наукового співробітника Інституту педагогіки НАПН України **О. Я. Савченко** (голова комісії), доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента НАПН України, директора Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України **Л. Б. Лук'янової**, доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента НАПН України, проректора з цифровізації освітньо-наукової діяльності ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» **О. М. Спіріна**.

Аналізуючи наукову та науково-організаційну діяльність ДНПБ за період із 2015 по 2019 рр., комісія відзначила, що вона здійснювалася в тісному зв'язку з науково-інформаційною та бібліотечною, науково-методичною, соціокультурною діяльністю відповідно до оновленого Статуту бібліотеки (2016 р.), розробленої Стратегії розвитку ДНПБ на 2017–2026 рр. (2016 р.), законів України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (2015 р.), «Про бібліотеки і бібліотечну справу» (1995 р., зі змінами), «Про освіту» (2017 р.), Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року (2016 р.), Середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року (2017 р.), Програми спільної діяльності МОН України та НАПН України на 2017–2020 рр. (2017 р.).

Науково-організаційна робота. У 2015–2016 рр. із метою покращення якості наукових досліджень структуру ДНПБ було оптимізовано з 13 до 8 наукових відділів, де працюють 58 наукових співробітників (5 докторів наук, серед яких 1 дійсний член (О.В. Сухомлинська), 1 член-кореспондент (Л.Д. Березівська) НАПН України, 17 кандидатів наук, 38 без наукового ступеня), бібліотечних – 19); до виконання наукових досліджень залучено фахівців вищої кваліфікації; із 2015 р. запроваджено щорічні звітні конференції наукових працівників «Інформаційне забезпечення сфери освіти України». 2016 р. створено відділ історії освіти, зокрема й сектор сухомлиністики в його складі, що уможливило започаткування та розвиток нового напрямку наукових досліджень – історії освіти крізь призму джерелознавства (педагогічного джерелознавства, біографістики, сухомлиністики).

У ДНПБ налагоджено ефективну роботу *вченої ради*, у складі якої функціонують *науково-експертна рада*, де розглядаються рукописи планової продукції, і *бібліотечна рада*, де вирішуються актуальні питання організації бібліотечно-інформаційної діяльності. Упродовж звітнього періоду відбулося 69 засідань вченої ради, під час яких обговорювалися питання науково-організаційної роботи, планування й виконання наукових досліджень, упровадження їх результатів; науково-інформаційної, бібліотечної та видавничої діяльності; кадрові питання тощо. За цей час було *затверджено понад 20 нормативно-інструктивних й організаційно-управлінських документів*, які визначають як стратегію діяльності ДНПБ, так і регламентують роботу всіх її структурних підрозділів і дорадчих органів (вченої, експертної, бібліотечної рад, ради трудового колективу тощо).

Діяльність створеної в 2016 р. *Ради молодих вчених* слугує розвитку потенціалу наукової молоді бібліотеки, встановленню творчих зв'язків з об'єднаннями молодих учених наукових установ НАПН України та ЗВО України. Вона щорічно проводить круглий стіл «Наукова молодь в умовах інтеграції України в міжнародний освітній та дослідницький простір: сучасний стан, проблеми, перспективи» (у рамках Всеукраїнського фестивалю науки).

Ці та інші науково-організаційні заходи сприяли налагодженню наукової роботи ДНПБ відповідно до вимог її організації в НАПН України, покращенню якості наукових досліджень.

Наукова діяльність. Пріоритетним напрямом наукової діяльності ДНПБ установи є *здійснення фундаментальних і прикладних наукових досліджень* із питань галузевого бібліотекознавства, бібліографознавства та книгознавства, педагогічного джерелознавства, біографіки, історії освіти, сухомлиністики, спрямованих на розв'язання актуальних теоретичних, методологічних і практичних проблем інформаційного забезпечення сфери освіти, науково-методичного забезпечення діяльності мережі освітянських бібліотек. Протягом звітного періоду виконувалося **5** наукових досліджень міждисциплінарного характеру: із них **2** завершено в 2016 р. (1 – фундаментальне, 1 – прикладне); виконання **3** досліджень завершується в 2019 р. (1 – фундаментальне, 2 – прикладні). У 2020 р. заплановано розпочати 3 прикладні дослідження. Тематичні плани наукових досліджень виконуються в повному обсязі та у встановлені терміни.

Основні наукові результати завершених досліджень:

формування засад науково-інформаційного супроводу освітянської галузі в умовах євроінтеграційних і глобалізаційних процесів; *обґрунтування* науково-методичних та організаційних засад розвитку освітянських бібліотек України як важливого складника сучасного освітнього середовища; *розроблення* методичних рекомендацій із національно-патріотичного виховання дітей і молоді засобами бібліотеки, упровадження Універсальної десятикової класифікації в бібліотеках закладів загальної середньої та професійно-технічної освіти, соціокультурної діяльності освітянських бібліотек; *дослідження* фахових інформаційних потреб цільової групи користувачів ДНПБ і забезпечення їх бібліографічною, реферативною та аналітичною інформацією; *обґрунтування* напрямів розвитку інформаційно-аналітичної діяльності освітянських бібліотек в умовах експоненціального збільшення інформації; *розроблення та застосування* теоретичного інструментарію (хронологічний, текстологічний, культурологічний, синергетичний, аксіологічний, міждисциплінарний підходи) для вивчення процесів відображення розвитку національної освіти й виховання в різні історичні періоди в друкованих та електронних виданнях; *вироблення* критеріїв добору документів за визначеними концептуальними підходами та впорядкування відповідних текстів; *узагальнення* інформації про розвиток національної педагогіки й освіти в незалежній Україні (1991–2017); *класифікація, систематизація та цілісне представлення* документів концептуального характеру (доктрини, концепції, проекти, програми) стосовно розбудови системи загальної середньої освіти незалежної України й виховного процесу в цій ланці освіти, а також публікацій із питань національно-патріотичного виховання в Україні; *поглиблення* знань про процеси, які відбувалися в освіті й вихованні, що передбачає переосмислення педагогічного досвіду попередніх поколінь завдяки виявленню та актуалізації творчої спадщини видатних українських педагогів, зокрема В.О. Сухомлинського, а також маловідомих документів із фонду ДНПБ, присвячених питанням освіти, педагогіки, психології, рідкісних видань тощо.

Результати завершених у 2015–2019 рр. наукових досліджень представлено в більш ніж 700 наукових працях, зокрема: офіційних (збірник організаційно-управлінських документів) – 1, наукових (монографія, збірники наукових праць та ін.) –

9, виробничо-практичних (практичні посібники, методичні рекомендації) – 7, довідкових (довідники, каталоги, бібліографічні видання тощо) – 37, науково-інформаційних матеріалах (бібліографічні огляди, аналітичні матеріали та ін.) – 71, понад 650 статтях (з них 25 – у виданнях, що входять до наукометричних баз даних, зокрема 6 – до Web of Science; 22 статті опубліковано англійською та китайською мовами): 62 – у зарубіжних виданнях, 166 – у наукових фахових виданнях, 132 – у наукових виданнях, 220 – тези за матеріалами конференцій, а також в *електронному інформаційно-бібліографічному ресурсі «Видатні педагоги України та світу»* (загалом розроблено 56 інформаційно-бібліографічних оглядів про персоналії, із них 15 – за звітний період).

Комісія відзначила, що в установі склалася ефективна система **впровадження одержаних результатів** через їх оприлюднення, розповсюдження та використання. Ці питання систематично розглядаються на засіданнях відділів, вченої ради ДНПБ.

Об'єктами впровадження створеної продукції є 7 національних, 7 державних бібліотек України, 2 науково-педагогічні бібліотеки, 7 бібліотек наукових установ НАПН України, 22 бібліотеки закладів післядипломної освіти МОН України, 35 бібліотек закладів вищої освіти України, 19 універсальних наукових бібліотек Міністерства культури України, 72 провідні книгозбірні мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України, кафедри педагогіки університетів тощо. Також бібліотека використовує можливості соціальних мереж, у яких створено цільові віртуальні групи, практикує розсилання інформаційних повідомлень.

Позитивно, що впровадження результатів наукових досліджень здійснювалося через: *розміщення планової продукції* на вебпорталі ДНПБ (187), в електронній бібліотеці НАПН України (413); *створення профілів* установи (індекс Гірша – 10) і науковців бібліотеки в Google Академії (34), у системі «Бібліометрика української науки» (24), *електронних портфоліо* науковців (34), *цифрових ідентифікаторів* учених (ORCID ID – 34). Упровадження підтверджують 136 довідок, актів, подяк та інших документів, а також статистика завантажень (49339) планових видань і наукових публікацій із Електронної бібліотеки НАПН України.

Про високий рівень підготовленої продукції свідчить її *відзначення в конкурсах НАПН України* на кращі наукові роботи: академічні дипломи I ступеня надано за науково-допоміжний показник «Спеціалізовані вчені ради як складник розвитку Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України (1994–2014)», (2016 р.); біобібліографічний показник «Творчий доробок Василя Григоровича Кременя в інноваційному розвитку освіти України» (2017 р.), а також *кількість завантажень із вебпорталу ДНПБ та Електронної бібліотеки НАПН України*.

Видання установи презентувалися на *міжнародних книжкових виставках* (Міжнародному фестивалі «Книжковий Арсенал», міжнародних виставках «Інноватика в сучасній освіті» і «Сучасні заклади освіти»); *книжкових виставках* до Загальних зборів НАПН України, за що ДНПБ отримувала різні відзнаки (золота медаль, дипломи, подяки, грамоти тощо). Дипломами лауреатів у різноманітних номінаціях *відзначено наукові розробки*: практичний посібник «Науково-інформаційна діяльність провідних освітянських бібліотек України» (2016 р.); методичні рекомендації «Патріотичне виховання у шкільних бібліотеках: методи та підходи» (2017 р.); біобібліографічний показник «Василь Олександрович Сухомлинський: до 100-річчя від дня народження» (2018 р.).

Результати наукових досліджень апробувалися та впроваджувалися на **міжнародних і всеукраїнських науково-практичних заходах**: ДНПБ організовано й проведено 79 заходів (11 конференцій, 31 семінар, 12 круглих столів, 4 педагогічні ради, 6 вебінарів, 1 форум, 2 бібліотекознавчі читання, інше – 12); співробітники бібліотеки стали учасниками 336 науково-практичних заходів і виголосили понад 800 доповідей і

повідомлень. Широке визнання серед педагогічної та бібліотечної громадськості здобули науково-практичні заходи із питань: бібліотечно-інформаційного забезпечення сфери освіти; книгознавства; історії освіти; сухомлиністики. За результатами науково-практичних і науково-методологічних семінарів з історії освіти підготовлено електронні збірники матеріалів (5).

Ці та інші результати наукової діяльності ДНПБ уперше відображено в Національній доповіді про стан і перспективи розвитку освіти в Україні (2016 р.) у розділі «Бібліотечно-інформаційне забезпечення освіти», а також у щорічниках «Звіт про діяльність Національної академії педагогічних наук України» (2015, 2016, 2017, 2018 рр.).

Висвітленню результатів наукових досліджень сприяють **електронні наукові періодичні видання** установи (головний редактор – Л.Д. Березівська): «Науково-педагогічні студії» (із 2017 р., журнал має ідентифікатор DOI та Міжнародний стандартний номер ISSN) <http://npstudies.dnpb.gov.ua/issue/view/9711>; «Наукові праці Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського» (із 2008 р., журнал має Міжнародний стандартний номер ISSN) <http://dnpb.gov.ua/ua13399-2/>.

Науково-інформаційна діяльність. Результати наукових досліджень широко апробувалися та впроваджувалися в ході науково-інформаційної діяльності, яка спрямовувалася на: формування галузевого інформаційного ресурсу (комплектування та зберігання фонду, наповнення контенту вебпорталу бібліотеки та його розвиток, поповнення власних баз даних і представлення їх у глобальній інформаційній мережі); забезпечення доступу до вітчизняних і світових інформаційних ресурсів; здійснення науково-інформаційного забезпечення освітянської галузі, зокрема досліджень, що проводяться в НАПН України, а також науково-методичного супроводу діяльності мережі освітянських бібліотек.

До фонду бібліотеки впродовж звітного періоду надійшло 29799 прим. документів, із них: 20673 прим. – книжки, брошури, 9126 прим. – періодичні видання; загалом її фонд налічує 583862 прим. документів (50% галузевих документів).

ДНПБ широко використовує *інформаційно-комунікаційні технології*, зокрема глобальні хмарні сервіси (наукові електронні бібліотеки, сервіси наукометричної системи Google Scholar, системи моніторингу вебсайтів Google Analytics тощо). **Оновлений у 2016 р. офіційний вебпортал** (<http://dnpb.gov.ua/ua/>) інформує про всі напрями діяльності установи, представляє її ресурси, інноваційні послуги, різні види бібліографічної, реферативної й аналітичної інформації, що зумовило підвищення оперативності та якості науково-інформаційного забезпечення сфери освіти й науково-методичного супроводу мережі освітянських бібліотек. Модернізація вебпорталу ДНПБ вплинула на збільшення кількості дистантних користувачів. Так, за даними Google Analytics, у 2017 р. його відвідало 104415 осіб; у 2018 р. – 117565 осіб.

Бібліотека постійно розширює перелік сервісів і послуг для задоволення інформаційних потреб користувачів, поєднуючи традиційні й новітні форми *інформаційно-бібліотечного обслуговування*. Активно поповнюється *електронний каталог*, про затребуваність якого свідчить кількість звернень до нього (1288565). Продовжується формування Науково-педагогічної електронної бібліотеки (НПЕБ), яка станом на 1 вересня 2019 р. містить 2266 повнотекстових документів.

Примітно, що в ДНПБ забезпечувався тестовий доступ до *міжнародних наукометричних баз даних*: Bio One (2015 р.), Pediatric Neurology Briefs (2015 р.), Edward Elgar Journals and Development Studies Ebooks (2016 р.), Web of Science (2016–2017 рр.). Із 2018 р. вона надає доступ до міжнародних інформаційних ресурсів *фірми EBSCO Publishing* (упродовж 2018 р. здійснено 20466 запитів). Зазначимо, що спільно з науково-організаційним відділом НАПН України та ТОВ «Інформатіо» протягом 2018–2019 рр.

бібліотекою проведено цикл науково-інформаційних практичних заходів, що забезпечило дієве використання цих ресурсів.

Для ефективного висвітлення наукових результатів учених НАПН України в інформаційному просторі реалізуються започатковані в 2017 р. *проекти: «Бібліометрика педагогічної науки», «Національна академія педагогічних наук України»*. До них внесено відомості про дослідників НАПН України (162 записи), які містять електронні посилання на їхні наукові праці, відображені в інших базах даних електронного каталогу ДНПБ та Електронної бібліотеки НАПН України. Крім того, відбувалося консультування вчених НАПН України щодо створення облікових записів (профілів) у Google Scholar тощо.

Позитивно оцінюємо *інформаційно-бібліографічну діяльність* установи. Протягом звітнього періоду підготовлено понад 600 інформаційних бібліографічних списків із *актуальних питань освіти, педагогіки та психології*, зокрема: на виконання *Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року; до проведення першого уроку в закладах загальної середньої освіти; до Року Української революції 1917–1921 рр.* тощо. Про актуальність зазначених бібліографічних ресурсів ДНПБ свідчить позитивна статистика завантажень їх дистантними користувачами (7690).

Відзначаємо здобутки й в *аналітичній та реферативній діяльності*. Так, за звітний період підготовлено 6569 рефератів на статті з наукових видань і передано їх до Українського реферативного журналу «Джерело» та загальнодержавної реферативної бази даних «Україніка наукова» Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. Налагоджено співпрацю з мережею освітянських бібліотек МОН України та НАПН України щодо поповнення галузевої реферативної бази даних ДНПБ, яка містить 17427 записів.

Високо оцінено роботу установи з *фондом рідкісних видань*, зокрема з *науковим об'єктом «Документи педагогіко-психологічного та історико-культурного напрямку 19–20 ст. (1850–1917 рр.)»*, що становить національне надбання України. Упродовж 2015–2019 рр. вживалися заходи для забезпечення їх довготривалого зберігання. Зокрема, за державні кошти оцифровано 174 прим. док. (41616 арк.), мікрофільмовано 26 прим. док. (5706 арк.), відновлено та реставровано 762 прим. документів. Відзначимо, що в 2015 р. діяльність ДНПБ щодо виконання державної програми зі збереження національного надбання одержала позитивну оцінку й була схвалена на Президії НАПН України.

Задля інформування наукової спільноти про наявність у фонді бібліотеки рідкісних видань активно поповнюється *база даних «Рідкісні книги»* (внесено 3944 бібліографічні записи), яка налічує 9949 записів (із них: 440 – іноземними мовами). Із нагоди відзначення 100-річчя Української революції у 2017 р. оцифровано періодичне освітянське видання «Вільна українська школа» (1917–1920) і розміщено його в Науково-педагогічній електронній бібліотеці (розділ «Книжкові пам'ятки»). У рамках реалізації Указу Президента України «Про оголошення 2016 року Роком англійської мови в Україні» працівниками бібліотеки укладено анотований рекомендаційний список «Англомовні рідкісні видання ХІХ – поч. ХХ ст. з фонду ДНПБ», який висвітлює зміст 45 документів педагогічного спрямування.

Новаційною подією стало відкриття в 2016 р. *кімнати-музею рідкісної книги* (автор і керівник проєкту – Л. Д. Березівська) як творчої лабораторії, де здійснюється науково-дослідна, культурно-освітня й виставково-експозиційна діяльність. Презентовані тематичні та персональні книжкові виставки (31) було присвячено видатним вітчизняним і зарубіжним ученим, педагогам та визначним подіям, що розкривають процеси реформування й розвитку національної освіти. Активними відвідувачами кімнати-музею є здобувачі освіти закладів освіти, установ НАПН України, наукові, науково-педагогічні й бібліотечні працівники, слухачі ІІПО та ін.

Активно здійснювалася *експозиційно-виставкова діяльність*, оскільки виставки є інформаційним супроводом науково-практичних масових заходів і формою впровадження наукових результатів. Протягом звітнього періоду організовано 295 книжкових виставок: тематичних – 152; персональних – 143, із яких «Ювіляри НАПН України» – 32 (віртуальних – 30), художньо-мистецьких – 27. Високої оцінки заслуговують книжкові виставки, присвячені діяльності НАПН України: «НАПН України: історія та сьогодення» (віртуальна, відеоролик), «Відділення загальної педагогіки та філософії освіти: до 25-річчя НАПН».

Науково-методична робота. Відповідно до Положення про мережу освітянських бібліотек МОН України та НАПН України (2003 р.) ДНПБ здійснює науково-методичний супровід діяльності цієї мережі (до її складу входять понад 15000 книгозбірень) за такими напрямками: підготовка виробничо-практичної й офіційної продукції, консультаційно-методична допомога, підвищення фахового рівня працівників освітянських бібліотек, формування електронного інформаційного ресурсу методичного характеру.

Комісія відзначила, що за період 2015–2019 рр. надано 294 індивідуальні консультації, 72 групові консультації, 864 довідки (із них тематичних – 689, адресних – 88, уточнюючих – 33, фактографічних – 54) співробітникам освітянських бібліотек із питань нормативно-правового забезпечення, організації роботи та її якісного планування, формування електронних інформаційних ресурсів, бібліотечно-інформаційного обслуговування, реферування, роботи з рідкісними виданнями тощо. Провідні фахівці здійснюють *експертно-діагностичні виїзди* на місця з метою надання методичної й практичної допомоги та ін. Особливо варто відзначити налагодження систематичної роботи з *науковими бібліотеками НАПН України*, зокрема щорічне спільне проведення науково-методичних семінарів із проблем науково-інформаційного забезпечення сфери освіти. Із 2016 р. проводиться *науково-методологічний семінар «Наукова бібліотека та якість сучасної освіти»*, де розглядаються актуальні питання української науки й освіти, вітчизняного та зарубіжного досвіду бібліотечної справи, що сприяє підвищенню фахового рівня її співробітників і працівників бібліотек наукових установ НАПН України.

ДНПБ своєчасно реагує на розпорядження НАПН України, МОН України, зокрема йдеться про виконання постанови Кабінету Міністрів України (№ 177 від 22.03.2017) і наказу МОН України (№ 929 від 26.06.2017) про *впровадження Універсальної десяткової класифікації (УДК)* в практику роботи освітянських бібліотек: проводилися виїзні лекції, здійснювалося усне та письмове консультування. На порталі бібліотеки в рубриці «Бібліотечному фахівцю» у 2017 р. створено сторінку «Упровадження Універсальної десяткової класифікації» (13585 відвідувань); інформація з цього питання розміщується в соцмережі Facebook на сторінці «Універсальна десяткова класифікація в Україні». Підготовлені методичні рекомендації «Упровадження Універсальної десяткової класифікації в практику роботи бібліотек закладів загальної середньої та професійно-технічної освіти» опубліковано в часописі «Шкільна бібліотека плюс» (№ 15–16, 2018), їх отримали понад 300 передплатників.

Комісія схвалила зусилля установи щодо об'єднання й сприяння професійному розвитку шкільних бібліотекарів України, зокрема створення в 2015 р. *секції працівників шкільних бібліотек*, яка функціонує в структурі Української бібліотечної асоціації (<https://ula.org.ua/sekciyi-krugli-stoli/372-sekciya-pracivnikiv-specialnih-bibliotek>). У 2017 р. упорядковано та на кошти отриманого гранту Київської міської держадміністрації опубліковано збірку дитячої патріотичної поезії «З Україною в серці». До неї ввійшли твори переможців конкурсу Всеукраїнського місячника шкільних бібліотек «Виховуємо громадянина – патріота України».

Результати здійснення науково-методичного забезпечення мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України були схвалені на засіданні Президії НАПН України 14 листопада 2018 р.

Соціокультурна діяльність. На особливу увагу заслуговує соціокультурна робота, яку бібліотека проводить із метою науково-інформаційного забезпечення освітньої галузі, висвітлення результатів наукових досліджень ДНПБ і НАПН України, повноцінного розкриття галузевих бібліотечно-інформаційних ресурсів. Цьому сприяв започаткований у 2015 р. *науково-педагогічний лекторій «Інформаційне забезпечення інноваційного розвитку освіти й науки»* (автор і керівник проєкту – Л.Д. Березівська), під час проведення якого відвідувачів інформують про історію та структуру, основні напрями діяльності установи, правила користування її інформаційною системою й фондом, електронним каталогом, інтегрованими галузевими бібліотечно-інформаційними ресурсами та послугами. Упродовж 2015–2019 рр. відбулося 163 заходи.

ДНПБ здійснює широкомасштабну наукову, науково-інформаційну, соціокультурну діяльність щодо розвитку *сухомлиністики* як актуального напрямку педагогіки в Україні, зокрема в 2018 р. бібліотека взяла активну участь у відзначенні 100-річчя від дня народження В.О. Сухомлинського на рівні ЮНЕСКО (рішення 39-ї сесії Генеральної конференції).

На базі *читального залу Фонду В.О. Сухомлинського, що є складником сектору сухомлиністики* (створено в 2016 р.), за звітний період організовано й проведено низку заходів: *культурно-освітні* (оглядові екскурсії, тематичні лекції для працівників і здобувачів закладів освіти, бібліотечних працівників; інсценування казок і оповідань; виставки творчих робіт дітей за творами В.О. Сухомлинського, презентація проєкту «Я і моя родина – казковий дивосвіт», (літературно-музичні композиції за творами В.О. Сухомлинського); читання казок та оповідань дітьми разом із бібліотекарем тощо); *науково-практичні* (семінари, круглі столи, бібліотечні секції в рамках Всеукраїнських педагогічних читань); *науково-інформаційні* (формування електронних ресурсів (НПЕБ – електронні копії творів «Серце віддаю дітям», «Філософія казки», «Обережно дитина: В.О. Сухомлинський про важких дітей»); оновлення інформації в ресурсі «Видатні педагоги України та світу»; поповнення бази даних «Сухомлиністика» (внесено 1306 бібліограф. записів (у 2017 р. – 910)); *книжкові виставки*. Читальний зал відвідали освітяни, науковці з різних куточків України та зарубіжжя: делегації з Республіки Польща й Китайської Народної Республіки.

Схвальної оцінки заслуговує робота установи щодо виявлення витоків формування її фонду й створення *музейної експозиції «ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського НАПН України: історія і сучасність»* (автор і керівник проєкту – Л.Д. Березівська), відкриття якої відбулося 28 вересня 2018 р. у рамках заходів із відзначення 100-річчя від дня народження В. Сухомлинського та Всеукраїнського дня бібліотек, а також із нагоди 20-річчя заснування ДНПБ.

Важливо, що бібліотека з 2015 р. бере активну участь у реалізації **Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді**. Зокрема, було проведено низку *масових науково-практичних заходів* (*Всеукраїнський форум «Місія бібліотек навчальних закладів у національно-патріотичному вихованні дітей та молоді»* (2016 р.); *Всеукраїнські вебінари*: «Роль книги героїко-патріотичного спрямування у вихованні майбутнього громадянина-патріота» (2017 р.), «Виховуємо громадянина – патріота України»; *круглі столи*: «Спадщина Тараса Шевченка в національному вихованні дітей та молоді» (2019 р.), *педагогічні ради*: «Національно-патріотичне виховання в навчальних закладах України», «Патріотичне виховання у змісті шкільної освіти» (2015 р.) тощо; *виховні проєкти*: «Рідний край, де ми живем, Україною зовем» (2016 р.), «Моя маленька батьківщина» (2017 р.) тощо); організовано *книжкові виставки*; підготовлено

рекомендаційні бібліографічні списки, реферативні та аналітичні огляди; формується електронний ресурс «Досвід роботи бібліотек з патріотичного виховання»; продовжується комплектування фонду ДНПБ документами з проблем національно-патріотичного виховання.

Співпраця ДНПБ із закладами освіти та іншими установами. Відзначено активізацію співпраці установи із закладами дошкільної, загальної середньої та вищої освіти, різного рівня бібліотеками, Педагогічним музеєм України, КПНЗ «Київська Мала академія наук учнівської молоді». На увагу заслуговує новий напрям співробітництва – проведення на базі бібліотеки переддипломної та виробничої практики студентів Київського університету імені Бориса Грінченка, Національного авіаційного університету, НПУ ім. М.П. Драгоманова, Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів секції педагогіки, відділення філософії та суспільствознавства КПНЗ «Київська Мала академія наук учнівської молоді» (2017 р.). У 2018 р. ДНПБ налагодила співпрацю зі спеціальною загальноосвітньою школою-інтернатом № 5 імені Я.П. Батюка м. Києва для дітей з особливими освітніми потребами (сліпих і слабкозорих, зокрема з порушеннями інтелектуального розвитку).

Бібліотека активно співпрацює з громадськими організаціями: Всеукраїнською асоціацією Василя Сухомлинського, громадською спілкою «Українська асоціація освіти дорослих», Українським товариством Януша Корчака, Українською бібліотечною асоціацією. Результатом такого співробітництва є спільні науково-практичні заходи, книгообмін.

Окремо зацентовано увагу на реалізації бібліотекою *Програми спільної діяльності МОН України та НАПН України*. Протягом звітнього періоду проведено 46 науково-практичних заходів, серед яких: Всеукраїнський конкурс «Шкільна бібліотека»; всеукраїнські вебінари; бібліотечні секції в рамках Всеукраїнських педагогічних читань «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю»; панельна дискусія «Бібліотека Нової української школи: реалії та перспективи» (у рамках 25-го Міжнародного форуму видавців у Львові та ІХ Львівського міжнародного бібліотечного форуму).

У 2018 р. укладено угоду про співпрацю між ДНПБ і ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України, у рамках якої здійснюється науково-інформаційне забезпечення науковців та практиків із питань інноваційного розвитку вітчизняної освіти, педагогіки й психології. У цьому руслі позитивним вважаємо розроблення працівниками ДНПБ проекту Положення про бібліотеку закладу загальної середньої освіти (2019 р.).

Науковці здійснюють експертну діяльність у різних комісіях НАПН України, Міністерства освіти і науки України та Міністерства культури України, беруть активну участь в експертизі законопроектів, інших державних актів.

Міжнародна діяльність. Важливим напрямом діяльності бібліотеки є міжнародне співробітництво із зарубіжними освітніми, науковими установами, бібліотеками та громадськими організаціями. ДНПБ бере участь у міжнародних проектах: створення Європейської цифрової бібліотеки «Europeana» (із 2013 р.); «Все про Європу: читай, слухай, дізнавайся в пунктах європейської інформації в бібліотеках» за підтримки програми ЄС Еразмус+ (Жан Моне) (відкрито Пункт європейської інформації (із 2017 р.), де проведено близько 20 заходів). У рамках реалізації проекту «Україна – Африка: єдиний інформаційний простір» бібліотека спільно з громадською організацією «Африканська Рада в Україні» проводить англійськомовні семінари Speaking Club.

Науковці установи стали учасниками міжнародних науково-практичних заходів зарубіжних країн: Великобританії, КНР, Чехії, Литви, Польщі, Угорщини, Казахстану, Узбекистану, Білорусії, Словенії, Словаччини, Чорногорії та ін.; членами міжнародних наукових організацій: Всекитайської асоціації з вивчення спадщини В.О. Сухомлинського, Британської спілки з історії освіти (Л.Д. Березівська та

О.В. Сухомлинська). Протягом звітнього періоду набула розвитку міжнародна академічна мобільність. У межах співпраці з Інститутом порівняльних досліджень Пекінського університету КНР учені Л.Д. Березівська, О.В. Сухомлинська, Л.В. Сухомлинська взяли участь у Міжнародній конференції «Педагогічні ідеї Сухомлинського і сучасна освіта: до 100-річчя з дня народження» (м. Пекін, КНР, 2018 р.); Л.Д. Березівська виступила на Міжнародній науковій конференції «Історія освіти як науково-педагогічна дисципліна та навчальний предмет: минуле, сьогодення та перспективи», організованій кафедрою педагогіки Університету Чорногорії (м. Никшич, Чорногорія, 25–26 червня 2019 р.).

Зусиллями працівників ДНПБ зареєстровано в електронній базі Європейського Союзу (2018 р.), розміщено інформацію про мережу освітянських бібліотек на бібліотечній мапі світу Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій IFLA (2017 р.), налагоджено міжнародний книгообмін: до фонду бібліотеки надійшло понад 840 примірників документів від Наукового товариства ім. Т. Шевченка (США), Канадського інституту українських студій, Академії наук Польщі, Французького культурного центру, Австрійського посольства, Інституту Гете в Україні, Британського видавництва «Macmillan», Українсько-американського фонду «Сейбр-світло». У рамках співпраці з Ліванським університетом (м. Бейрут, Ліван) до фонду його бібліотеки передано 85 видань.

Популяризація діяльності ДНПБ. Важливо, що значно розширилося інформування про напрацювання, здобутки й досвід установи на її вебпорталі (<http://dnpb.gov.ua/ua/>), у соціальній мережі Facebook (<https://www.facebook.com>), на сайтах НАПН України (<http://naps.gov.ua/ua>) та Української бібліотечної асоціації (<https://ula.org.ua/906-partnerstvo/partneri/376-derzhavna-naukovo-pedagogichna-biblioteka-imeni-vo-suhomlinskogo>), в Електронній бібліотеці НАПН України (<http://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/vsssplu/>), у ЗМІ («Педагогічна газета», «Освіта», «Шкільна бібліотека плюс», «Рідна школа», «Справи сімейні», «Освіта і суспільство»). Усього за звітний період опубліковано 40 матеріалів у пресі, надано теле- та радіоінтерв'ю. Із 2018 р. започатковано проведення *вебінарів*. Популяризації роботи установи сприяли також *акції* до Міжнародного дня дарування книг, Дня знань, Всеукраїнського дня бібліотек, Всеукраїнського дня добрих справ, Всесвітнього дня вишиванки, участь у конкурсах УБА, *флешмоби* та ін.

Матеріально-технічна база. Високому рівню діяльності ДНПБ бібліотеки сприяє модернізація її матеріально-технічної бази. Упродовж 2015–2019 рр. було здійснено тендерну процедуру закупівлі 14 персональних комп'ютерів та 1 книжкового сканера, придбано систему «вебконференція»; здійснено заходи з пожежної безпеки та охорони праці, встановлено охоронну систему «Альфа»; обладнано загальнобібліотечний архів; відремонтовано читальну залу Фонду В.О. Сухомлинського, обладнано кімнату-музей рідкісної книги, музейну експозицію й прибудову першого поверху дев'ятиповерхової будівлі, туалетні кімнати; виконано електромонтажні роботи; устатковано шафи для зберігання фонду на першому поверсі; придбано металеві шафи для зберігання рідкісних книг; частину фонду (понад 120000 прим.), що знаходилася в приміщенні Київського міського будинку вчителя, оперативно перевезено й розміщено у виділених для цього керівництвом НАПН України приміщеннях; проведено тендерну процедуру закупівлі послуги з поточного ремонту щодо заміни віконних та дверних блоків тощо. У повному обсязі виплачувалися всі передбачені надбавки, матеріальна допомога. Загалом усе це свідчить про раціональне використання бібліотекою фінансових ресурсів для забезпечення належних матеріально-технічних і санітарно-гігієнічних умов організації робочого процесу, вироблення та втілення ефективного адміністративного й фінансового менеджменту.

Перспективи подальшого розвитку ДНПБ колектив вбачає в розв'язанні таких завдань: започаткування нових міждисциплінарних досліджень, що вивчають людину, суспільство, культуру та освіту, а також інформаційно-аналітичного супроводу освітньої діяльності, проектування інформаційно-освітнього середовища й електронних ресурсів; надання доступу до міжнародних інформаційних ресурсів; формування власних баз даних, колекцій Науково-педагогічної електронної бібліотеки, поповнення електронного ресурсу «Бібліотека нової української школи» на вебпорталі ДНПБ і представлення їх у глобальній інформаційній мережі; створення цифрового контенту рідкісних видань; збереження унікального кадрового потенціалу, становлення нової генерації наукових кадрів шляхом підвищення фахового рівня, зокрема навчання в аспірантурі, докторантурі та захисту дисертацій, організації наукового стажування; розвиток наукових шкіл бібліотеки, підтримка роботи Ради молодих вчених тощо.

Проаналізувавши діяльність ДНПБ, комісія констатувала: наукова та науково-організаційна робота установи, що має науково-прикладний характер, здійснювалася на належному рівні й заслуговує позитивної оцінки. Її результати мають практичне значення та соціальний ефект.

Було звернуто увагу на окремі проблеми, розв'язання яких сприятиме подальшому перспективному розвитку установи. Зокрема:

- покращити якість аналізу проміжних результатів досліджень та їх висвітлення в наукових виданнях, інформаційно-аналітичних матеріалах;
- розширити практику отримання правоохоронних документів (авторських свідоцтв, патентів) на об'єкти права інтелектуальної власності (результати (продукція) наукових досліджень);
- організувати підвищення кваліфікації наукових кадрів;
- інтенсифікувати міжнародну співпрацю;
- активізувати представлення результатів наукових досліджень у виданнях, що входять до наукометричних БД Scopus, Web of Science, Web of Science Core Collection;
- інтенсифікувати поповнення Науково-педагогічної електронної бібліотеки та баз даних ДНПБ, зокрема «НАПН України».